

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 5 - Number: 17, p. 231-242, Autumn 2021

Milli İrade ve Beka Kavramlarını 24 Haziran 2018 Türkiye Başkanlık Seçimi Üzerinden Okumak

Discussing the Concepts of National Will and National Survival Through the Turkish Presidential Election on 24 June 2018

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.880531>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
15.02.2021

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
24.07.2021

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
29.09.2021

Asya Studies

Dr. Onur Karakaş
Kocaeli Üniversitesi, Halkla İlişkiler
ve Tanıtım Anabilim Dalı
onurkarakas90@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-8734-4671>

Öz

Yapılan çalışmada, parlamenter sistemden Türkiye tipi başkanlık sistemine geçişi sağlayan 24 Haziran 2018 seçimlerinde, Cumhur ittifakının halkın oyunu almak ve seçimi kazanmak için “milli irade” ve “beka” kavramlarını nasıl ve hangi amaçlarla kullandığı dönemin Türk basını üzerinden analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında seçim çalışmalarının yoğunlaştığı, seçimden önceki bir aylık süreç (23 Mayıs 2018 – 23 Haziran 2018) analizin zaman sınırı olarak belirlenmiştir. Farklı ideolojik kesimleri kapsayıcı olması amacıyla Cumhuriyet, Hürriyet ve Türkiye gazeteleri çalışma kapsamında ele alınmıştır. Araştırmada Recep Tayyip Erdoğan, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi’nin gazetelere yansıyan politik söylemleri analiz edilmiştir. Çalışmada araştırma yöntemi olarak eleştirel söylem analizinden yararlanılmıştır. Eleştirel söylem analizinde, Wodak’ın sağcı popülist siyasi partilerin söylemlerini çözümlenmeye yönelik geliştirdiği analiz çerçevesinden yararlanılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda “Milli irade” ve “beka” kavramları üzerinden kurgulanan politik söylemlerde, bütün halkın “gerçek halk” kurgusu çerçevesinde homojen bir tekilliğe indirgenmek istendiği tespit edilmiştir. Analiz edilen söylemlerde, Cumhur ittifakı ile bütünleşmesi beklenen ve tek kimlik, tek siyasi görüş ve liderle uyumlu bir halk idealinin vurgulandığı tespit edilmiştir. Araştırmada, Cumhur ittifakının “milli irade” ve “beka”ya vurgu yapan söylemlerinde geleneksel-muhafazakar değerlerle desteklenen “biz” ve “onlar” kategorileştirmelerinin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, cumhur ittifakının, milli irade ve beka kavramlarını içeren söylemlerinde, popülist siyaset anlayışına uygun bir strateji benimsediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Milli İrade, Beka, Popülizm, Seçimler

Abstract

In the study, how and for what purposes the Cumhur alliance used the concepts of “national will” and “national survival” to win the vote of the people and win the election in the June 24, 2018 elections, which led to the transition from the parliamentary system to the Turkish presidential system, was analyzed through the Turkish press of the period. Within the scope of the study, the one-month period before the election (23 May 2018 – 23 June 2018), in which the election works are concentrated, was determined as the time limit of the analysis. In order to be inclusive of different ideological segments, Cumhuriyet, Hürriyet and Turkey newspapers were discussed within the scope of the analysis. In the research, the political discourses of Recep Tayyip Erdoğan, the Justice and Development Party and the Nationalist Movement Party, which were reflected in the newspapers, were analyzed. Critical discourse analysis was used as a research method in the study. In critical discourse analysis, used the analysis framework which was created by Wodak, was used to analyze the discourses of right-wing populist political parties. As a result of the evaluations made, it was determined that in political discourses based on the concepts of “national will” and “survival”, the whole people wanted to be reduced to a homogeneous singularity within the framework of the “real people” fiction. In the analyzed discourses, it has been determined that there is an attempt to implement a single identity, one political view and a people’s ideal that coincides with the leader. In the study, it was found that the categorization of “we” and “they”, supported by traditional-conservative values, was emphasized in the rhetoric of the Cumhur Alliance, which emphasized “national will” and “national survival”. As a result of the research, it was found that the cumhur alliance adopted a strategy in accordance with the populist understanding of politics in its rhetoric, which includes the concepts of national will and national survival.

Keywords: National Will, National Survival, Popülizm, Elections

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Karakaş, O. (2021). Milli İrade ve Beka Kavramlarını 24 Haziran 2018 Türkiye Başkanlık Seçimi Üzerinden Okumak. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(17), 231-242.

GİRİŞ

XVI ve XVII. yüzyılda monarşik devletlerin hâkim olduğu Avrupa’da “toplum sözleşmesi, milli halk egemenliği ve yasalar” gibi kavramlar, aydınların ve toplumların diline yerleşmekteydi. Bahsi geçen bu iki asırda Grek-Latin uygarlığının kaynakları ve kavramları tekrar gözden geçirilmekte, onlara yeni anlamlar yüklenmekte, yeni sentezler yapılmakta ve Yunan düşüncesi ile Roma devlet düzeni yeni bir çehre ile canlanmaktaydı (Duygun, 1996:51). Süreç içerisinde ortaya çıkan Rönesans ve Reform hareketleriyle, monarşilerin ve kilisenin gücünün sorgulanması, burjuvazi içerisinde çeşitli liberal değerlerin doğmasına ve bunların hümanizm çatısı altında savunulmasına neden olmuştur. Tüm bu düşünce biçimleri, tıpkı kralların, ruhbanların ve feodallerin olduğu gibi sıradan insanların da bazı politik hakları olması gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Söz ve düşünce özgürlüğü serbest olmalı, ekonomi, din ve aile meselelerinde fert serbest olmalıydı. Devlet hiçbir şekilde bu haklara dokunmamalıydı. Bu sebeple burjuvaların politikayı etkileyebilmek için oy hakları bulunmalıydı. Burjuvalar, toplum içerisinde politikaya katılmadan var olamıyorlardı. Devlete katılımları tam olmalıydı. Ekonomik özgürlüğün sonucu olarak mülkiyet hakkı üzerinde durularak bunun gaspedilemeyen doğal bir hak olduğu ileri sürülecekti. Aslında bununla birlikte burjuvazinin giderek büyüyen mülkiyeti korunmak istenmekteydi. Bunun için gerekli bir sözleşmenin yolları aranmaktaydı (Duygun, 1996: 52). Çünkü coğrafi keşifler ile birlikte farklı coğrafyalarda keşfedilen altın ve gümüş gibi çeşitli kıymetli madenlerin elde edilmesi ve Avrupa’ya götürülmesi Batı Avrupalı tüccarların elinde bulundurduğu sermaye birikiminde artış meydana getirmiştir. Bunun sonucunda feodalite ve kilisenin gücü zayıflamış, kilise ve derebeylerinin karşısına yeni bir sınıf olarak burjuvazi konumlanmıştır. Böylelikle yavaş yavaş ekonomik gücünü kazanmaya başlayan burjuvazi, diğer kurumların (kilise ve derebeylikler) zayıflamasıyla siyasal gücü ele geçirmeye başlamıştır. Burjuvazi 17. ve XVIII 18. yüzyıllar boyunca feodal aristokrasi ve monarşilere karşı siyasal bir güç mücadelesine başlamıştır. Bunun neticesinde burjuvazi modern dönem içerisinde siyasal karakteristiğe sahip bir ideoloji haline gelmiştir (Özel Özcan ve Sarıcaoğlu, 2020: 39-40).

“Toplum sözleşmesi, milli halk egemenliği millet iradesi” gibi kavramları daha iyi ifade edebilmek için insan topluluklarının tarihsel gelişim süreçlerine de değinmek gerekmektedir. Söz konusu süreçler, Henry Morgan Lewis (1994) tarafından “eski toplum” adlı eserde ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Morgan’a göre tarihsel ilerleme sırasıyla yabanıl, barbar ve uygar toplum aşamalarını izlemektedir. Yabanıl toplumlar, günümüz uygar toplumlarının atası özelliğini taşımaktadırlar. Morgan uygarlaşma sürecinde her bir dönem aşamasında toplumların benzer sorunlar, benzer çözümler, benzer beceriler, benzer bilgi sistemleştirmeleri ve benzer örgütlenme biçimlerini takip ettiğini ifade etmektedir. Bazı toplumların bu aşamaları daha erken tamamlamasının nedeni örgütlenme ve yaşam koşulları biçimlerinin diğer toplumlara kıyasla daha uygun olmasındandır. Morgan’a göre (1994) kan bağına dayalı yabanıl toplumlardan barbar ve uygar toplumlara geçiş mülkiyetin özelleşmesiyle olmuştur. Özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla insanlar arasında çıkar çatışmaları başlamış ve bir mücadele alanı oluşmuştur. Bu aşamada insanlar doğal yaşama geri dönüş olamayacağını anlamışlar ve bir düzen tesisi için bir sözleşmeyle siyasal toplumun kurulmasına ihtiyaç duymuşlardır. Rousseau, bu siyasal toplumun kurulmasının “toplum sözleşmesi” ile gerçekleştiğini ifade etmektedir (Ağaoğulları, 2006: 56). Sözleşme, kendine ait iradesi olan bireyi “bir birlik olarak halk, egemen gücün üyesi olarak teker teker yurttas” şeklinde tanımlamaktadır (Rousseau, 1994: 26). Bu bağlamda bireylerin genel iradesinin tüzel ve kolektif bir bütünlük oluşturmasıyla siyasal toplum meydana gelmiştir. Genel irade, ortak iyiye ulaşmayı amaçlayan bir irade biçimidir (Ağaoğulları, 2005: 88). Milli irade kavramı, genel irade kavramından esinlenerek mutlak hükümlerliklerin sona erdirilmesini amaçlayan bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Genel irade kavramının ulusal bir kimlik kazanmasında Fransız devrimi öncesinde monarşiye karşı yürütülen mücadeleler ile iktidarın kral ve aristokrasiden halka devredilmesi etkili olmuştur (Teziç, 2006: 96). Fransa’da yaşanan bu gelişmeler, zamanla birçok ülkeyi etkileyerek, oralarda da hâkimiyetin kaynağının tartışılmasına sebep olmuştur.

Fransız ihtilâli sonrasında ortaya çıkan millî irade kavramı Osmanlı Devleti’ni de etkilemiştir. Milli irade kavramı, Türkiye siyasal tarihi içerisinde Osmanlı-Türk modernleşme süreçlerinde biçim bulmaya başlamıştır. Özellikle 1908 yılı itibariyle başlayan anayasal gelişmelere paralel olarak milli irade kavramı ön plana çıkmıştır. Bu dönemde, hükümdarın yetkilerinin sınırlandırıldığı ve millet iradesinin hakim olduğu bir parlamenter sistem tercihi gözlemlenmektedir (Tunaya, 2016: 3-24). 1920’li tarihlerden itibaren ise artık Türkiye siyasi hayatında tam anlamıyla kırılmalar ve farklı radikal değişimler yaşanmıştır. Birinci meclis kurularak, ilk etapta direkt olarak olmasa da millet iradesine dayalı bir Cumhuriyet rejimi oluşturmanın temelleri atılmıştır. 1923 yılından sonraki dönemlerde ise milli irade

kavramı gerçek anlamını karşılayan bir şekilde söylemlerde gerçeklik bulmaya başlamıştır. Erken cumhuriyet dönemi olarak da adlandırılabilir bu dönemin, milli irade kavramına gönderme yapan en karakteristik idealleri etnisite ve sınıf bakımından homojen sınıfsız bir toplum yaratmak olmuştur. Öte yandan bu sınıfsız toplum idealine anti-komünist ve milliyetçi fikirlerde eklenerek, milli irade bir tür politik meşruiyet kaynağı olarak görülmüş, aynı zamanda da tek tipleştirilmek istenen topluma gerekli duygusal motivasyon sağlanmıştır (Karaömeroğlu, 2011: 275). Sınıfsız ve homojen tek tip toplum idealine karşı geliştirilen her türlü argümana karşılık olarak “milli irade” kavramı ön plana çıkartılmıştır. Milli irade kavramı bir bakıma potansiyel politik muhalefeti caydırıcı bir söylem olarak ön plana çıkmıştır (Karaömeroğlu, 2011: 275-280).

Demokrat Parti'nin Türkiye siyasetinde yer almasıyla ortaya çıkan yeni siyasal dönemde ise milli irade kavramı sandık, millet ve parti üçlemesiyle inşa edilmeye başlanmıştır. Bu dönemde sandık, oy ve millet bir araya gelerek önce partide daha sonra ise devlette vücut bulan kutsal bir milli irade kavramına dönüşmüştür. Milli iradeye vurgu yapan “Yeter söz milletin” sloganıyla yola çıkan Demokrat Parti, süreç içerisinde milli irade kavramını baskıcı politikalarına meşruiyet kazandırmak amacıyla kullanmaya başlamıştır. Demokrat Parti'nin milli irade söylemi temelde, tek parti döneminin dışarıda bıraktığı toplumsal olaylar ve aktörler üzerinden oluşturulmuş olup bir nevi tek parti dönemine ve CHP “elitizmine” karşı yöneltilen bir eleştiri söylemi görevi görmüştür. Tarihsel süreç içerisinde Demokrat Parti'nin milli irade kavramı, Türkiye sağ siyasetine hakim bir söylem olmaya başlamıştır. Türkiye siyasal tarihi içerisinde, Adalet Partisi, Anavatan Partisi ve milli görüş geleneğinin milli irade argümanları olarak ortaya koyduğu “milli kalkınma”, “mazlum halk” ve “millet için hizmet” gibi kavramlar, Adalet ve Kalkınma Partisi ile birlikte “milli irade düşmanları”na ve “vesayetçi, elitist odaklara” karşı yöneltilen karşıt söylemler olarak kurgulanmaya başlamıştır. AKP'nin geliştirdiği milli irade retoriği için Türk-İslam sentezinden beslenen mufazakar bir anlayış temelinde, lider kavramının başat önemli unsur olduğu, Doğu-Batı dikotomisinden beslenen, siyasi hedeflerin sürekli ve devamlı kalkınma vaatleri üzerinden somutlaştırıldığı arka planında “mazlum ve mağdur bir millet” anlatısı barındıran bir retoriktir denilebilmektedir. Milli irade kavramının, farklı kavramlarla (milli beka, milli hakimiyet vb.) birlikte Türkiye sağ siyasetindeki diğer taleplerin üzerinde konumlanarak, kendisine alan açan bir boş gösteren olduğu ve politik/ideolojik öznenin kendi hegemonik alanını yaratmak amacıyla başvurduğu bir söylem niteliği taşıdığı ifade edilebilmektedir.

Milli iradenin, “milli beka” ve “beka sorunu” gibi diğer farklı söylemlerle birlikte nasıl Türk sağ siyasetinin içerisine yerleştiğini anlayabilmek için Laclau'nun “milli irade” kavramını tanımlarken kullandığı “boş gösteren” kavramına değinmek gerekmektedir. Genel itibariyle “boş gösteren” kavramı, gösterileni belirsiz olan bir gösteren anlamına gelmektedir (Laclau, 2000: 95). Laclau ve Mouffe (2008) boş göstereni, toplumsal ilişkiler ağı içerisinde, gösterilenin gösterenle bağlamsal olarak sabit hale getirildiği, dilsel haller olarak ifade etmektedirler. Bağlamsal olan, zamansal ve mekânsaldır. Ancak Mouffe ve Laclau, anlamsal bulanıklığı sebebiyle boş gösterenin, hegemonik söylem inşasında önemli olduğunu ifade etmektedirler. Milli irade ve beka gibi söylemlerin boş gösteren olarak önemi, söz konusu muğlak bağlamsallık temelinde ortaya çıkmaktadır. Milli irade ve milli beka gibi kelimelerin muğlaklığı sebebiyle hegemonya kurma amacı taşıyan politik özneler, bu kavramları, egemen hale getirmek istedikleri gösterilenle özdeş hale getirerek siyasi amaçlarını gerçekleştirmeyi mümkün hale getirebilmektedir. Bir başka deyişle siyasi aktörlerin hegemonize edici bir boş gösteren olarak söylemlerinde yer verdikleri “milli irade” ve “beka” kavramlarının, popülist siyasetin halk inşasının söylemsellik alanını kurduğu ifade edilebilmektedir.

Milli irade kavramının, popülizmle ve popülist siyasi söylemlerle yakın ilişkisi bulunmaktadır. Popülizm, halk ile elit tabaka arasında mevcut olan olağan bir çatışma durumunu varsaymaktadır. Milli iradenin asıl sahibi halk iken, seçkinci ve elitist kesimler milli iradeyi halkın elinden gasp ederek kendi siyasi amaçları için kullanmaktadırlar. Bu sebeple ülkenin yönetiminde kılavuzluk görevi yozlaşmış elitlerin değil, ahlaki saflığa, irfana, gelenek ve kültüre sahip olan halkın elinde toplanmaktadır. Halk siyasi yaşama yön vermesi gereken bir unsur olarak konumlandırılmaktadır (Mudde, 2004: 543). Benzer şekilde milli beka kavramı da popülist söylemin unsurlarından biri olan ulusal bütünlüğe yönelik tehditleri nitelendirmektedir. Güvenlik, savunma ve korunmacı reflekslerle, geleneksel/milliyetçi değerlerle desteklenen popülist siyasi söylemler beka kavramı üzerinden oluşturulabilmektedir. Popülist siyaset, kendi söylemlerine benzer söylemler üretmeyen, fikri anlamda aynı zeminde buluşamadıkları tüm yapıları tehlikeli olarak adlandırmaktadır. Popülist liderlerin diliyle söylem üretmeyen tüm liderler ve siyasi yapılar tehlikelidir, eğer popülist liderlerin kendileri yoksa ülke ‘beka’ tehlikesiyle karşı karşıya

kalmaktadır. Milli irade ve beka kavramlarının popülizmle olan ilişkisi sebebiyle, çalışmanın devamında popülizm ve popülist siyaset kavramlarına yer verilecektir.

1. Popülizm ve Popülist Siyaset Kavramları

Demokrasi önemli ve vazgeçilmez kavramlardan biridir. Ancak, günümüzde demokrasi çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Demokrasinin karşı karşıya olduğu tehlikeler sistematik bir biçimde demokratik ideallere karşı çıkan bütüncül ideolojilerden gelmemektedir. Demokrasiyi tehdit eden tehlike, demokrasinin yüksek ideallerini gerçekleştirmeyi vaad eden yozlaşmış bir demokrasi biçimi olan popülizmdir. Kısacası, demokrasiyi hedef alan tehlikeler, demokratik dünyadan, demokratik değerlerin dilini konuşan politikacılardan gelmektedir (Müller, 2017: 18).

Özellikle 1980’li yıllardan itibaren insanların politikadan uzaklaşmasına bağlı olarak Avrupa’da aşırı sağ partilerin güçlenmeye başlamasıyla, popülizmin de yükselişe geçtiği gözlemlenmektedir. Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve hatta Latin Amerika’da yapılan akademik araştırmalar doğrultusunda popülizm, kimilerine göre bir ideoloji kimilerine göre ise siyasal iletişim tarzı olarak yorumlanmaktadır (Yetkin, 2016:66).

Yüzelli yıl önce küçük bir seçkinler grubun politik gücü şeklinde Çarlık Rusya’da başlayan (Mudde 2017, 40) ve 21. Yüzyıl başlarından itibaren ilk olarak sol siyaseti tanımlamak için kullanılan popülizm kavramı, Soğuk Savaş yıllarından itibaren sağ siyaset kapsamında kullanılmaya başlanmıştır. Zaman geçtikçe, popülizm kavramı bilhassa liberal demokratik çerçeveye yerleştirilen deneysel ve teorik çalışmalarla sosyal bilimlerin farklı çalışma alanları içerisinde ele alınmaya başlamıştır. Buna, “Laclau (2005) ve “Dornbusch’un (1992) çalışmaları örnek olarak verilebilir. Popülizm, dünya üzerindeki belirli coğrafyalarda daha sık gözlemlenirken (Örneğin, Büyük Buhran sonrası Latin Amerika’da ortaya çıkan popülizm, Avrupa’da Çarlık Rusyası popülizmi, Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan Batı Avrupa popülizmi), (Kaltwasser, 2014; Mudde ve Kaltwasser, 2015; Stavrakakis ve Katsambekis, 2014), kendi içinde sağ (Örneğin Polonya’da Hukuk ve Adalet, Macaristan’da Fidesz) ve sol (İspanya’da Podemos, Yunanistan’da ise Syriza) popülizm olarak da çeşitlilik göstermektedir (Mudde 2007; Stavrakakis ve Katsambekis, 2014).

Canovan (1981), politik popülizmi, “halka birlik çağrıları yapan geniş tabanlı ideolojik olmayan koalisyonlar” olarak tanımlamaktadır. Worsley (1969) ise popülizmi, liberalizm, muhafazakârlık, komünizm veya sosyalizm gibi başkâtiplerle karşılaştırılacak bir ideoloji ya da organizasyon tipi olarak görmemektedir, fakat ideolojik göstergesi oldukça farklı hareketlerde mevcut olan, politik kültürün bir boyutu olarak kabul etmektedir.

Popülizm, yalnızca halk ve liderlik arasındaki doğrudan ilişkilere (bunlar herhangi bir kompleks, geniş-ölçekli toplumda kaçınılmaz biçimde ilke olarak mutlak gizemleştirme ve sembolizm olmak durumundadır) atıfta bulunmakla kalmaz, daha geniş biçimde (sözde katılım dahil olmak üzere) genelde halk katılımını da işaret edebilmektedir (Worsley, 1969: 245-246). Popülizm, siyasi aksiyonlarını meşrulaştırmak için referans olarak gösterdiği kalabalık kitleye “gerçek halk” adını vermektedir. Popülizmin hiçbir zaman halkın tamamını kapsamayı kapsamıyor olması bunun en büyük sebebidir. Çünkü hiçbir halk aynı anda tamamen aynı şeyleri isteyip dışlayacak kadar homojen değildir. Öte yandan popülizmin, halk adına hareket ettiği savını savunabilmesi için halkın homojenize hale getirilmesi gerekmektedir. Popülizm halkın bir kısmını yozlaşmış, tehlikeli olarak atfedip, diğer kısımda ise gerçek erdem ve ahlak sahibi halk olarak nitelendirerek homojenleştirme misyonunu yerine getirmeye çalışmaktadır. (Wiles, 1970). Bir siyasi liderin ya da partinin popülist olarak nitelendirilebilmesi için, halkın bir bölümünün “halk” olduğunu ileri sürmesi; yalnızca kendisinin bu halkla esaslı bir biçimde özdeşleştiği veya yalnızca kendisinin bu gerçek ve doğru halkı temsil ettiğini ileri sürmesi gerekmektedir (Müller, 2017:39). Popülizmde siyasi aktörlerin kendisiyle özdeşleştirdiği kitle konsolide edilirken, bunun dışında kalan kitle dışlanmaktadır (Müller, 2017: 100). Popülist siyasi hareketler, halkın tek sesli olduğunu ve siyasetçilere iktidara gelince bağlayıcı bir vekâletname verdiklerini düşünmektedirler. Bu sebeple popülist siyasetler, tartışmalara, meclislerde ve kongrelerdeki müzakerelere gerek duymamaktadırlar. Lider kültü, ara siyasal kurumları aşarak kitleyle doğrudan temas sağlamaktadır (Worsley, 1969). Popülist siyasi aktörler kendilerini daima “gerçek halkı”ın sözcüleri olarak konumlandırmaktadırlar.

Popülizm, siyasi meseleleri sadece lehte ya da aleyhte konumlandırarak karşıtlıklara indirgemektedir. Popülizm siyasetin unsurlarını birbirine rakip olan iki zıt kutuba bölerek, siyasal

meselelerin doğru-yanlış ya da iyi-kötü şeklindeki basit değerlendirmelere indirgemektedir (Taggart, 2004:143)

Politik çözümlemenin kategorilerinden biri olan popülizm, bir yandan yinelenen bir kavram; yani, -çok çeşitli politik hareketlerin betimlenmesinin bir parçası olması sebebiyle –geniş bir kullanıma sahip olmakla kalmamakta, aynı zamanda bu hareketler için son derece merkezi durumda olan bir şeyi de yakalamaya çalışmaktadır. Betimleyici ve normatif olmanın ortasında bir yerde popülizm kavramının görünür belirsizliği, onun niteliyici işlevinin önemine ilişkin bir kuşkuyla tercüme edilmemektedir. Popülizm literatürünün en ısrarcı unsuru, kavrama açık seçik, belirgin bir anlam verme konusunda isteksizliği ya da güçlüğüdür (Laclau, 2005: 15). Popülizmin kendisi, sağ/sol karşıtlığı içerisinde bir sınıflandırmayı ya da bu karşıtlıkla bir özdeşleşmeyi reddetmektedir. Bütün çok sınıflı hareketler popülist sayılmasalar da, popülizm çok sınıflı bir harekettir. Genellikle popülizm, karizmatik bir önderlik altında belli bir otoriteryanizm ile kaynaşmış politik halk eşitliği ve sıradan halk için evrensel katılım talebi gibi çatışan öğeleri kapsamaktadır. Popülizm aynı zamanda sosyalist talepleri (hiç değilse toplumsal adalet iddiasını) küçük mülkiyet savunuculuğunu, güçlü milliyetçi unsurları ve sınıfın öneminin yadsınmasını da içermektedir. Genellikle halka ve ulusa düşman sayılan ayrıcalıklı çıkar gruplarının karşısında sıradan halkın haklarının onaylanması popülizme eşlik etmektedir. Toplumsal ve kültürel koşullara göre bu öğelerden biri ya da bir diğeri vurgulanabilir fakat bunların tamamı çoğu popülist harekette mevcut bulunmaktadır (Germani, 1978: 88).

Popülizmin tanımlanmasında üç önemli kavramın ön plana çıkartan Meny ve Sural (2002), popülist hareketlerde en önemli değer halk olduğunu, popülist gücü kötüye kullanan seçkin/elit kesim tarafından halkın ihanete uğratıldığını ve popülizmin halkın biricik öncelik oluşunu yeniden inşa etmek istediğini ifade etmektedir.

Popülist siyaset üzerine yapılan tanımlamalarda ortak olan unsurlar; seçkinci zümre karşısında konumlanan, gerçek halk yani halkın iradesi, halkı homojenize ederek tekleştirme ve toplumsal karşıtlıklar üzerinden hegemonik bir alan yaratma çabaları olmaktadır. Popülizm ve popülist siyasetler, sağ ya da sol farketmeksizin tüm ideolojik akımlarda görülebilmektedir. Ancak son yıllarda Avrupa’da ve Amerika Birleşik Devletlerinde yükselişe geçen sağ akımlar, aşırı milliyetçilik, azınlık karşıtı söylemler vs. araştırmaların sağ popülist siyasal akımlar üzerinden gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Türkiye özelinde ise demokrasi kavramı, söylem ve eylem bağlamında merkez sağ siyasi hareketlerde popülist anlamda dile getirilmektedir. Türkiye’deki merkez sağ popülizmi yalnızca hitap ettiği toplumsal kesimler için değil, bütün halk yani millet adına yapılmaktadır. Türkiye’deki popülist siyaset, birçok ideolojik söylemden beslenen karmaşık bir yapıdadır. Türkiye’deki popülist siyaset anlayışı, halkın farklı kesimlerinin taleplerine odaklanırken farklı zamanlardaki farklı söylemleri de bir araya getirmektedir (Baki, 2016: 203). Türkiye merkez sağ siyasetinde popülist söylemlerde “milli irade” ve “beka” kavramlarına sıklıkla başvurulmaktadır. Örneğin Menderes’in, milliyetçi unsurlarla birlikte dini unsurları da ön plana çıkarttığı milli irade söylemleri bulunmaktadır. Süleyman Demirel’e göre ise demokrasi milli iradenin tecellisidir. Türk devletinin bekası, gücü ve itibarı bu kavrama bağlıdır (Demirel, 2004: 220). Popülist sağ siyasette milli beka kavramı, muhafazakar-milliyetçi değerlerle söylemleştirmekte böylelikle ulusal istikrara ve güvenliğe tehlike yaratabilecek her türlü unsurun karşısında, muhafazakar-milliyetçi değerler vasıtasıyla konsolide edilmiş halk, yani milletin iradesi, başat referans durumuna getirilmektedir.

Yöntem

Araştırma kapsamında, parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişi sağlayan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimlerinde, Cumhurbaşkanlığı, halkın oyunu almak ve seçimi kazanmak için “milli irade” ve “milli beka” kavramlarını nasıl ve hangi amaçlarla kullandığını dönemin Türk basını üzerinden analiz etmek amaçlanmıştır. Yapılan çalışma, 16 Nisan 2017 tarihinde kabul edilen Anayasa Değişikliği sonrası gerçekleştirilen ilk başkanlık sistemi olması sebebiyle önemlidir.

24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimlerine giden süreçte etkili olan siyasal ve toplumsal faktörler; 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ve 16 Nisan 2017 referandumudur. 16 Nisan 2017 referandumunu sonrası gerçekleştirilen anayasa değişikliğiyle birlikte Türkiye, başkanlık sistemine geçmiştir. Normal şartlarda 2019 yılında gerçekleştirilmek istenen seçimler, erken seçim kararı alınarak 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleşmiştir. Seçimlerin erkene alınmasında Milliyetçi Hareket Partisi lideri Devlet Bahçeli’nin yaptığı erken seçim çağrıları etkili olmuştur. Bahçeli’ye göre Suriye ve Irak’ta düzenlenen askeri operasyonlar nedeniyle güçlü bir siyasi iktidara ihtiyaç doğmuştur. Ayrıca yaşanan ekonomik sıkıntılar ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ortaya çıkan devletin “güvenliği ve bekası”

kaygıları da seçimin erkene alınmasında etkili olmuştur (Altunoğlu, 2018). Gerçekleştirilen seçimlerde Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) tarafından kurulan Cumhur ittifakının adayı olan Recep Tayyip Erdoğan oyların %52,59'unu alarak yeni sistemin ilk başkanı seçilmiştir. Seçimlerde AKP %42,56 oranında oy alırken, MHP %11,10 oranında oy almıştır (Yüksek Seçim Kurulu, 2018).

Çalışma kapsamında seçim çalışmalarının yoğunlaştığı, seçimden önceki bir aylık süreç analiz zaman sınırı olarak belirlenmiştir. Farklı ideolojik kesimleri kapsayıcı olması amacıyla Cumhuriyet, Hürriyet ve Türkiye gazeteleri analiz kapsamında ele alınmıştır. Cumhur ittifakı kapsamında, Recep Tayyip Erdoğan, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin çalışma kapsamında ele alınan gazetelerdeki politik söylemleri analiz edilmiştir.

Çalışmada araştırma yöntemi olarak eleştirel söylem analizinden yararlanılmıştır. Söylem, bir meta-eylem olarak ifade edilebilmektedir. Söylem; ideoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçleri içermektedir. Söylem, sosyal hayatın siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi tüm yönleri ile ilişki içerisindedir (Sözen, 1999: 102). Purvis ve Hunt'a göre (2014: 21) söylem, dil ya da sözel olmayan işaretler sistemi aracılığıyla inşa edilen toplumsal iletişim ağlarını işaret etmektedir. Temel özelliği ise birbirleriyle bağlantılı olan işaretler sistemini devreye sokmaktır. Önemli örnekleri ise konuşma sistemleri ya da yazılı dil iken (metinler), söylem, sözel olmayan işaretler sistemi halinde de karşımıza çıkabilmektedir. Laclau ve Mouffe'a göre ise söylem, dilin yanı sıra, dil-dışı toplumsal olguları da barındıran bir kavramdır. Toplumsal alandaki tüm politik mücadeleler, talepler ve kimlikler söylem sayesinde var olmaktadır (Laclau ve Mouffe'dan aktaran Purvis ve Hunt, 2014: 30). Söylem analizi ise, metinlerin ya da dilin semantik veya sentaktik yapısını analiz eder. Söylem analizi, söylemin dilbilimsel ve sosyo-kültürel boyutlarını ele almaktadır.

Dilbilimdeki gelişmelerle söylem analizinin disiplinler arası çözümlemelere açık olarak gelişmesi yaygınlık kazanmıştır. Sunulan mesajların anlamının ortaya konulması için anlambilimsel (semantik), sözdizimsel (sentaks) ve göstergebilimsel (semyoloji) yazılı, sözlü ve görüntülü mesaj üzerinden analiz edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Baş ve Akturan, 2008: 27).

Araştırmada eleştirel söylem çözümlemesi yapılırken Wodak (2015) tarafından sağcı popülist siyasi partilerin söylemlerini çözümlemeye yönelik oluşturduğu analiz çerçevesinden yararlanılmıştır. Wodak (2009) söylemin, tarihsel bir esastan, politika, politik strateji, kısıtlı ya da genel anlamdaki anlatı, metin, konuşma, söylem ve konuyla bağlantılı söyleşilerden dile kadar uzanan her şey anlamına geldiğini ifade etmektedir. İrkçi söylem, cinsiyetçi söylem, istihdam/işsizlik hakkındaki söylemler, medya söylemi, popülist söylem, geçmişin söylemleri ve daha birçok söylem gibi kavramlar bulunmaktadır. Eleştirel söylem analizinin hiçbir zaman tek ve özel bir kuram olma ya da bunu sağlama amacında olmadığını vurgulayan Wodak ve Meyere göre söylem analizi farklı perspektifleri, farklı kuramsal temelleri ya da farklı yaklaşımları ele alan disiplinler arası bir çalışma alanıdır. Bu yönüyle eleştirel söylem analizi kapsamında, ırkçı, cinsiyetçi, politik söylemler ve medya söylemleri analiz edilmektedir. Eleştirel söylem analizi, konuşma ve yazmada kullanılan dili toplumsal pratiklerin yansıması olarak görmektedir (Fairclough ve Wodak, 1997; Akt. Wodak ve Meyer, 2009: 6)

Siyaset alanında eleştirel söylem çözümleme yöntemini kullanan birçok araştırmacının sağcı popülist söylemlere odaklandığını ifade eden Wodak, bunun sebebi olarak sağcı popülist söylemlerin birçok Avrupa ülkesinde gün geçtikçe daha egemen hale gelmesini (Wodak, 2009: 18); Avrupa'da bulunan radikal sağcı popülist partilerin milliyetçilik, İslam tehdidi, etnik azınlıklar gibi konuları merkeze almasını, popülist aktörlerin söylemlerinde kendilerini halkın kurtarıcısı sunmalarını göstermektedir (Wodak, 2013: 26).

Wodak (2015: 66-68) sağ popülist siyaset aktörlerinin söylemlerini analiz etmek için dört analiz kategorisi ortaya koymuştur. Bu kategoriler aşağıda maddeler halinde sıralanmakta ve açıklanmaktadır.

a)Halka hitap etme: Homojen topluluklara, halka odaklanılır ve seslenilir. Tehkikeli yabancılara karşı korunmacı ve savunmacı refleksler geliştirmeyi gerektiren argümanlar ortaya atılır ya da durumlar oluşturulur.

b)Geleneksel ve muhafazakâr değerler: Milliyetçi, dini veya geleneksel değerler söylemlerde yer alır. Söz konusu geleneksel ve muhafazakar değerler aracılığı ile statüko devamlılık halinde korunmak istenir.

c) **“Biz” sunumu:** Popülist söylemler “biz” öznesi aracılığı ile oluşturulur. Biz, öteki olanın karşısında doğru ve iyi olanı, onaylanması gerekeni temsil eder. Geçmişte yaşanan olumsuzluklar sıklıkla “öteki” olanı olumsuzlamak amacıyla “biz” öznesi aracılığıyla dile getirilir.

d) **“Onlar” sunumu:** “Onlar” sunumu “biz” ile olan farkın ortaya konulmasını amaçlar. “Onlar” olan “öteki” olandır ve öteki olan olumsuzluğa işaret eder. Bu doğrultuda araştırma için aşağıda yer alan hipotezler sınanacaktır:

H.1: Milli irade ve beka söylemlerinde Cumhuriyet kendisini halk iradesinin tezahürü olarak sunmaktadır.

H.2: Cumhuriyet söylemlerinde kendisini milli irade ve milli bekanın teminatı olarak görmektedir. Ayrıca cumhuriyet, “biz” ve “onlar” ayrımı üzerinden tanımladığı toplumun vesayetçi ve elitist kesimleri (“onlar”) ile ülkenin iç/dış düşmanlarının karşısında en önemli güç olarak milli iradeyi konumlandırmaktadır.

H.3: Cumhuriyet kendisi dışındaki tüm politik, kültürel ve toplumsal aktörleri milli irade ve milli bekaya zarar veren aktörler olarak tanımlamaktadır. Söz konusu aktörlerin olumlu yönleri vurgulanmamakta ve demokrasiye, halk iradesine, milli birlik ve beraberliğe karşı bir pozisyonda konumlandırılmaktadırlar.

Cumhuriyet’in seçim kampanyaları döneminde gazeteye yansıyan söylemlerinde kullandığı argümanların milli irade ve milli beka kavramlarıyla nasıl ilişkilendirildiği ve bu kavramların söylemlerde hangi bağlamlarda ele alındığı da göz önünde bulundurulacaktır. Çünkü söylem ancak bağlam içerisinde anlam kazanmaktadır. Söylemin anlaşılabilirliği için metnin yanı sıra bağlamın da dikkate alınması gerekmektedir. Bağlam, herkesin zihninde gerçekleşen öznel bir yorumlamadır. Bu nedenle bir olayın yorumlanabilmesi için yalnızca metni oluşturan sözcükler ve yorumlar yeterli değildir (Van Dijk, 2010).

Bulgular

Cumhuriyet’in, 23 Mayıs 2018 - 23 Haziran 2018 tarihleri aralığında Cumhuriyet, Hürriyet ve Türkiye gazetelerinde yer alan “milli irade” ve “beka”ya vurgu yapan söylemlerinden örnekler aşağıda yer almaktadır.

18 Haziran 2018 tarihli Türkiye gazetesinde yer alan söyleminde Recep Tayyip Erdoğan *“Gün bahane bulma günü değil sandığa damga vurma günüdür. Hemen her şeyin kazası olur sandığın kazası olmaz. Bizi terör örgütleri üzerinden hizaya sokmaya çalışanlara cevap sandıkta verilecek. Bizi döviz kuru ve kredi notu üzerinden terbiye etmeye heveslenenlere de Osmanlı tokadını sandıkta vuracağız. Sandık bu milletin vandallara, çapulculara, teröristlere karşı en etkili silahıdır. Oy bu milletin darbesavidir. 24 Haziranda Cumhuriyet ittifakına verilen her oy darbe ve kriz üreticisine, eski Türkiye sisteminin tabutuna çakılmış son çivi olacaktır.”* ifadelerini kullanmıştır. 24 Haziran 2018 seçim kampanyalarının sürdürüldüğü dönemde Türk lirası dolar ve Euro karşısında değer kaybetmiştir. Türk lirasının değer kaybetmesi ve işsizlik gibi ekonomik meseleler muhalefet partilerinin ve muhalefetin cumhurbaşkanı adaylarının seçim kampanyaları boyunca iktidar odaklarına yönelttikleri eleştirilerin temelini oluşturmuştur. İktidar ise söz konusu ekonomik kötü gidişatın Türkiye’yi yıpratmak isteyen ulusal ve uluslararası yapılar tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Öte yandan Adalet ve Kalkınma Partisi ile Recep Tayyip Erdoğan’ın siyasal söylemlerinin arkeolojik izleri sürüldüğünde, başta askeri bürokrasi olmak üzere, bürokratik oligarşinin engellemelerine ve medya/sermaye vb. çok katmanlı bazı vesayet odaklarına karşı mücadele etmenin önemine sıklıkla vurgu yapıldığı tespit edilebilmektedir. Mills (1974) büyük şirket sahipleri, askeri komutanlar ve bürokratlardan oluşan iktidar üçgenini, “iktidar seçkinleri” adı altında kavramsallaştırmakta, bu yapıların birbirlerine bağımlı bir şekilde var olduklarını ifade etmektedir. Mills (1974:378), söz konusu bu seçkin grupların içinde zaman zaman gerginliklerin ve krizlerin ortaya çıkabileceğini, ancak bu grupların bazı ortak çıkarları söz konusu olduğunda işbirliği içine girdiklerini de ifade etmektedir. Öte yandan iktidar seçkinlerinin kombinasyonu değişmez ve katı bir nitelik taşımamaktadır. Söz konusu kombinasyon zaman ve mekan değişkenlerine bağlı olarak, nitelik ve nicelik bakımından bazı farklılıklar gösterebilmektedirler. Yer aldıkları konum, kontrol etikleri toplumsal kaynaklar ve sahip oldukları güç açısından toplumsal hiyerarşinin en üst katmanlarında yer alan iktidar seçkinleri, yalnızca uyulması gereken toplumsal kuralları ortaya koymakla kalmamakta, aynı zamanda milyonlarca insanın rollerini de belirlemektedirler. Bir bakıma hem toplumun hem de bireyin kaderini onlar çizmektedirler (Arslan, 2004: 12). Mills’in ifade ettiği iktidar üçgenine benzer biçimde Türkiye’de de iktidar seçkinleri sermayedarlar, bürokratlar ve askerlerden oluşmaktadır. Seçimle işbaşına gelen siyasal iktidarlardan bekledikleri performansı göremediklerinde ise askeri darbe de dâhil olmak üzere müdahalede bulunabilmektedirler (Arpacı, 2020: 201). Karar alma aşamalarında aile, eğitim, din ve

özellikle de halkı dışarıda bırakan ve dışlayan “iktidar seçkinlerinin” (Mills, 1974) karşısında Erdoğan, gazeteye yansıyan söyleminde sandık-seçmen-oy üçlüsünü konumlandırmakta yani milli iradeye atıfta bulunmaktadır. Çünkü popülizmin siyasal evreninde ahlaken arı ve yüce “gerçek halk” ile “seçkinler” arasında bir mücadele söz konusudur (Abts ve Rummens, 2007). Erdoğan, “iktidar seçkinleri - milli irade” antagonizması üzerine inşa ettiği söyleminde milli-tarihsel referanslara atıfta da bulunarak geleneksel-muhafazakâr değerlere de başvurmuştur.

Türkiye gazetesinde 27 Mayıs 2018 tarihinde yer alan bir haberde başbakan yardımcısı AKP’li Fikri Işık, Cumhuriyet’in önemine değinen ve beka sorununa vurgu yapan söyleminde “*Türkiye şu anda bir kuşatılmak istenilen ülke pozisyonunda. Sizin hemen sınırınızın dibinde bir terör devleti oluşturmak isteniyor. Avrupa’nın bakışı tavrı farklı, Irak’taki gelişmeler henüz istikrarı tesis etmekten çok uzak. Dünya’da Libya’dan Yemen’e kadar bizi etkileyen o kadar çok gelişme var ki. Bu kadar gelişmeyle mücadele eden hükümetin toplumsal tabanını mümkün olduğu kadar geniş tutması en tabii olanıdır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu’da yaşayan insanlarımızın bunu iyi anladığını ve anlayacağını düşünüyorum. Bu bir ülkenin beka meselesine karşı toplumsal zeminin çok daha güçlü hale getirilmesi için atılmış bir adımdır.*” ifadelerini kullanmıştır. Söylemde beka kavramı, başat korku unsuru olarak terör kavramı aracılığıyla söylemselleştirilerek ulusal varlığı ve güvenliği tehlikede olan ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtuluşunun kendi içerisinden gelecek olan geniş tabanlı bir toplumsal destekle mümkün olabileceğini, Cumhuriyet’in bu amaçla oluşturulmuş olduğu belirtilmektedir.

2 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Erdoğan “*Biz yaptıklarımızı ve yapacaklarımızı anlatıyoruz. Peki diğerleri ne anlatıyor? ‘Yıkacağız’ diyorlar. ‘Eskiye’ döneceğiz diyorlar. ‘Kapatacağız’, ‘yaptırmayacağız’ diyorlar. Hızlarını alamayıp milli iradenin tecelligahı olan Meclis’i burada görev yapan milletvekillerimizi hürsüz olarak itham edecek kadar ileri gidiyorlar.*” söylemleriyle milli iradenin meclisle yani seçimle gelen yöneticiler tarafından temsil edildiğini, halkın oylarıyla göreve getirilen yöneticileri hedefleyen her türlü olumsuz tepkinin milli iradenin önünde bir engel olacağını ifade etmektedir. Söz konusu söylemlerde olumsuzlukların yüklendiği özne “onlar” yani öteki olan, muhalefettir. Milli irade yani iktidar/meclis ile muhalefet (diğerleri) antagonizma içerisinde. “Diğerleri”, gerçekleştirdikleri söylemler ile milli iradeyi hedef almaktadır. Eskiye ve yeniyeni yapılan referanslar, olumlu ve olumsuz olan üzerinden kurulan karşılaştırmalar, Laclau’nun popülist söylem inşasında önemli gördüğü antagonistik yöntemlerin benimsendiğini göstermektedir.

21 Haziran 2018 tarihinde Hürriyet gazetesinde Binali Yıldırım “*Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile 16 yıldır ülkeyi kalkındırmak, geliştirmek ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün işaret ettiği muasır medeniyetler seviyesine çıkartmak için çalıştık. Bundan sonra emin adımlarla Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi ile ülkenin aydınlık yarınlarına 100.yıl hedefleri için, canla başla, kararlılıkla bu kutlu yürüyüşü devam ettireceğiz. Terörle mücadelede, ekonomik kalkınmada, darbelere, vesayetlere karşı koyarken de aynısını yaptık. Cesaretle kararlılıkla sorunların üstüne üstüne gittik. Sorunları kilim altına süpürmedik. Yeni sistemde karışan, görüşen fazla olmayacak. Herkes bir tarafa çekilmeyecek. Irade tek olacak. O irade de millet iradesidir. Sandıkta sizin verdiğiniz yetkidir. Bu yetkiyle seçilecek Cumhurbaşkanı hükümetini kuracak, teker teker memleketin sorunlarını çözecek.*” söylemlerinde bulunmuştur. Yıldırım milli iradeye vurgu yaptığı söylemlerinde “darbe, vesayet” kavramları ile popülist siyasetin en önemli söylemsel pratiklerinden olan mağdur halk anlatısını kurgulamaktadır. Milli-tarihsel değerlere (Gazi Mustafa Kemal Atatürk) de vurgu yapan söylemde anlatı popülist bir unsur olan “biz” öznesi tarafından inşa edilmektedir. Söylemde milli irade söyleminin “milli” olan tarafını oluşturan milliyetçilik ideolojisi, kendi özgün karakteristik özellikleriyle birlikte merkez-sağa hakim olan gelenekten beslenmektedir. Popülist anlatıların egemen olduğu milliyetçiliğe yönelik söylemlerin inşasında ekonomik gelişmelere sıklıkla vurgu yapılmaktadır. Binali Yıldırım da söyleminde, ekonomiye ve kalkınmaya vurgu yaparken, hizmet kavramı ile “AKP”yi özdeşleştirmektedir. Çünkü millet hizmet için vardır. Hizmet ise kalkınan devletin en önemli göstergesidir.

MHP lideri Devlet Bahçeli 8 Haziran 2018 tarihinde Hürriyet gazetesinde yer alan bir haberde “*MHP’nin yükselişini hiç kimse hiçbir muhasım odak, hiçbir nifak yuvası, hiçbir müfferi durduramayacaktır. Söz konusu milli beka oldu mu, Allah şahit olsun ki, hiç kimseyi tanımayız, hiçbir güce eyvallah demez, boyun eğmeyiz. Fedakârlıkla istenen yaparız. Fenalıkları engellemekse beklenen hedefe ok gibi saplanırız.*” ifadelerini kullanmıştır. Devlet Bahçeli, milli bekanın MHP’nin siyasi ajandasının gündemlerinden biri olduğunu ifade ederek, partisinin hedeflerini bu çizgide şekillenmiş bir misyonla söylemleştirmektedir. Devlet Bahçeli, ülkenin güvenlik ve beka talepleri karşısında sorumluluk

alan bir siyasi özne görünümünü ortaya koymaktadır. Bahçeli'nin söylemlerinde bazı geleneksel-muhafazakar cümle kalıplarına (Allah şahit olsun ki) başvurduğu da gözlemlenmektedir.

Dönemin başbakanı AKP'li Binali Yıldırım, 15 Haziran 2018 tarihinde Türkiye gazetesinde "24 Haziran'da halk oylamasının, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin hayata geçirilmesi için bir seçim yapılacak. Buna göre ne yapıyoruz? Hükümeti siz seçiyorsunuz. Hükümeti Ankara'ya bırakmıyorsunuz. Alavere dalavereye bırakmıyorsunuz. Siz diyosunuz ki 'Ben hükümeti sandıkta kurdum' karar da sizin seçim de sizin. Hayırlı uğurlu olsun. Böylece darbeler, vesayetler ve kumpaslar dönemi bitmiş olacak." ifadelerini kullanarak milli iradeye gönderme yapan bir söylemde bulunmaktadır. Binali Yıldırım, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi seçimlerinin belirleyici öznesi olarak "halk'a" referans vermektedir. Ayrıca ilgili söylemde halkın karşısına demokrasiden uzaklaştığı, yozlaştığı, öz değerlerinden uzaklaştığı ve her türlü hileli ve metazori içeren yollarla halkın iradesini baskılamak istediği düşünülen darbeci, seçkinci, vesayetçi vb. tabaka konumlandırılmaktadır. Bu tabakayı işlevsiz kılan unsur ise kendi özünü koruyan, demokrasiye oy vererek sahip çıkan "gerçek halktır". Bu tabaka milletin iradesidir.

19 Haziran 2018 tarihinde Recep Tayyip Erdoğan Türkiye gazetesinde yer alan "Milletimizin beka davasında bir mücadele sürdürüyoruz. Er veya geç bu mücadeleyi biz kazanacağız. Biz kimseden icazet alarak bu yolda yürümüyoruz. Biz icazeti milletimizden aldık ve yola devam ediyoruz. Bakınız şu anda Münbiç'ten terör örgütleri çıkacak" ifadelerini kullanarak terörle mücadele bağlamında milli iradeye ve bekaya vurgu yapmaktadır. Ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin söylemleştirilmesi "beka" kavramı üzerinden gerçekleştirilmektedir.

29 Mayıs 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde "Cumhur İttifakı, Bizans komplosuna karşı Millet Aklını harekete geçiren, Millet Akıyla hıyanet ve hücumla sur çeken 565 yıl önceki aşk, ahlak ve adanmışlıktır. Belini doğrultan, iç ve dış destekçileri olan Bizans kalıntıları bir kez daha ezilecekler ve âdeme mahkûm edilecektir." ifadelerini kullanmaktadır. Bahçeli, milli ve manevi değerlere vurgu yaptığı söyleminde, öteki olanı olumsuzlama talebini söylemin kurucusu öznesine "biz"i yerleştirerek ve millet aklı kavramsallaştırmasıyla, "milli irade"ye gönderme yaparak gerçekleştirmektedir. Bahçeli, Cumhur ittifakının karşısındaki her türlü yapıyı "Bizans" (onlar, öteki, diğerleri) olarak adlandırmaktadır. Söylemde, ötekini olumsuzlama talebi bir taraftan da "biz"i yüceltmeyle eklenmektedir. Milli iradeye atıfla, muhafazakâr değerleri de kapsayan ilgili söylemde temel dinamik antagonizmadır yani "biz ve onlar" karşıtlığıdır.

SONUÇ

24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Seçimleri ya da diğer adıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi seçimi, yıllardan beri süregelen parlamenter sistemden Türkiye tipi başkanlık sistemine geçişi sağlamasıyla, Türkiye siyasi tarihinin önemli dönüm noktalarından biri olma özelliğini taşımaktadır. Yapılan araştırmada, 24 Haziran 2018 seçiminde, Cumhur ittifakının seçim kampanyaları boyunca gazetelere yansıyan söylemlerinde yer verdiği milli irade ve milli beka kavramlarının hangi bağlamlarda ele alındığı, nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığı analiz edilmiştir. Çalışmada seçim kampanyalarının yoğunlaştığı bir aylık dönem incelenmiştir. Çalışmada yöntem olarak Wodak tarafından sağ popülist siyaset aktörlerinin söylemlerini analiz etmek amacıyla geliştirilen eleştirel söylem analizi kategorilerinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında öne sürülen hipotezlerden ilki olan;

"H.1: Milli irade ve beka söylemlerinde Cumhur ittifakı kendisini halk iradesinin tezahürü olarak sunmaktadır." hipotezi doğrulanmaktadır. Araştırma kapsamında analiz edilen söylemlerde, Cumhur ittifakının kendi bünyesinde temsil bulduğunu ileri sürdüğü "milli irade"nin bir tecellisi olarak "biz" kavramını sıklıkla dile getirdiği tespit edilmektedir. Cumhur ittifakı kendini yıllardır seçkinler tarafından mağdur edilmiş "gerçek halkın" temsilcisi olarak sunmaktadır. Araştırmanın ikinci hipotezi olan;

"H.2: Cumhur ittifakı söylemlerinde kendisini milli irade ve milli bekanın teminatı olarak görmektedir. Ayrıca cumhur ittifakı, "biz" ve "onlar" ayrımı üzerinden tanımladığı toplumun vesayetçi ve elitist kesimleri ("onlar") ile ülkenin iç/dış düşmanlarının karşısında en önemli güç olarak milli iradeyi konumlandırmaktadır." hipotezi de doğrulanmaktadır. Cumhur ittifakı söylemleştirdiği "biz" öznesi üzerinden "öteki" olanlara ve "ötekilerin menfaatlerini" destekleyen her türlü zararlı iç ve dış unsurlara karşı, gerçek halkın yanında konumlandıklarını, onların sesi olduklarını iddia etmektedir. Cumhur ittifakının, "biz" sunumu yaparken ülkenin birliğinin ve bütünlüğünün tehlikede olduğunu "beka" kavramı aracılığıyla ifade ettiği ve bununla ulusal bir mağduriyet söylemi de

geliştirdiği bulgulanmaktadır. Cumhuriyet bu mağduriyetin karşısına “milli iradeyi”, halk, sandık ve oy üçlüsünü koymaktadır. Araştırmanın üçüncü hipotezi olan;

“H.3: Cumhuriyet kendisi dışındaki tüm politik, kültürel ve toplumsal aktörleri milli irade ve milli bekaya zarar veren aktörler olarak tanımlamaktadır. Söz konusu aktörlerin olumlu yönleri vurgulanmamakta ve demokrasiye, halk iradesine, milli birlik ve beraberliğe karşı bir pozisyonda konumlandırılmaktadırlar.” hipotezi de doğrulanmaktadır. Cumhuriyet popülist söylemlerin vazgeçilmez unsurları olan “biz” ve “öteki” ayrımı üzerinden milli iradenin temsilcisi olarak nitelendirdiği kendisini karşısında yer alan tüm yapıları halk iradesine ve ülkenin güvenliğine yani bekasına tehdit olan bir pozisyonda konumlandırmaktadır. “Biz” öznesi altında homojenleştirdiği ve iktidar gücünün kaynağı olarak gördüğü halkın iradesi karşısında “öteki”nin sürekli olumsuzlandığı tespit edilmektedir. Cumhuriyetin söylemlerini, toplumu homojen kesim ve öteki olan tehlikeli kesim olarak iki kutuba ayıran ve siyasetin halkın genel isteklerinin (milli iradenin) bir ifadesi olarak gören bir anlayış üzerine inşa ettiği tespit edilmektedir. Ulusal güvenlik kaygılarının ön plana çıkartıldığı ve devletin bekasının vurgulandığı söylemlerde, Cumhuriyetin kendi popülist öznesinin bütünlüğünü korumak amacıyla “öteki” olanı ön plana çıkarttığı saptanmaktadır. Araştırmada, cumhuriyetin beklentileri ve mağduriyetleri eşdeğerlik zinciri oluşturabilmek adına yan yana konumlandığı, düşman olan ötekileri sıraladığı, tanımladığı ve ötekinin olumsuzlanması aracılığıyla da “biz”i yeniden inşa ettiği tespit edilmektedir.

Çalışmada analiz edilen Cumhuriyet söylemlerinin Wodak’ın sağ popülist siyaset söylemlerini çözümlenmek amacıyla oluşturduğu dört analiz kategorisi ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. “Milli irade” ve “beka” kavramlarının yer aldığı söylemlerde Cumhuriyetin, “halk”ın yani inşa edilen politik öznenin bütünlüğünü sağlamanın yöntemi olarak öteki olana yani “onlar”a yönelik olumsuz atıfları kullanmasının yanı sıra “biz”e yönelik olumlu nitelikleri vurgulamasını bir politik strateji olarak uyguladığı bulgulanmıştır. Söylem analizinde, iktidarın varoluşsal kaynağı olarak kabul ettiği halk üzerinden inşa edilen söylemsel pratiğe, geleneksel ve muhafazakar değerlerin önemli unsurları olan, lider, devlet, millet, din, otorite, vatan ve bayrak gibi kavramların yerleştirildiği analiz edilmiştir. “Milli irade” ve “beka” kavramları üzerinden kurgulanan politik söylemlerde, bütün halkın “gerçek halk” kurgusu çerçevesinde homojen bir tekilliğe indirgenmek istendiği tespit edilmiştir. Cumhuriyet ile bütünleşmesi istenen tek kimlik, tek siyasi görüş ve liderle (Recep Tayyip Erdoğan) bire bir örtüşen bir halk idealinin uygulanmaya çalışıldığı saptanmıştır. Bunun neticesinde Cumhuriyetin “milli irade” ve “beka” ya vurgu yapan söylemlerinde “biz” ve “onlar” ayrımının her zaman altının çizildiği tespit edilmiştir.

Cumhuriyetin söylemlerinde yer bulan “milli irade” ve “beka” kavramlarını dönemin konjonktürü içerisinde değerlendirmek, popülist söylemlerin tarihsel-siyasi bağlamını kurmak açısından önemlidir. 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında ortaya çıkan iç güvenlik kaygılarının yanı sıra, sınırötesinde teröre karşı düzenlenen operasyonların da “milli irade” ve “beka” söylemlerine sağladığı etki göz önünde bulundurulmalıdır. Cumhuriyet 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ortaya çıkan duruma karşı, istikrarsızlık, kuşatılmışlık ve beka kaygılarını ön plana çıkartan, her türlü vesayetçi ve darbeci teşebbüse karşı milli iradeyi kutsayan popülist bir milliyetçi söylem ve güvenlik politikalarıyla tepki göstermiştir.

24 Haziran 2018 seçimlerinde parlamenter sistemden Türkiye tipi başkanlık sistemine geçilmesi, Türkiye siyaset tarihinin önemli dönüm noktalarından biridir. Çalışma, 24 Haziran 2018 seçimlerinde Cumhuriyetin söylemlerinde mevcut bulunan tüm popülist unsurları tespit etme kaygısı taşımamıştır. Araştırma kapsamında yalnızca “milli irade” ve “beka” kavramlarını içeren söylemlerin popülist siyaset bağlamında bir analizi gerçekleştirilmiştir. İlerleyen dönemlerde daha kapsamlı çalışmaların yapılması, popülist siyaset anlayışının Türkiye’deki gelişimine daha bütüncül bir biçimde yaklaşılmasını olanaklı kılacaktır. Öte yandan araştırmanın, literatür kısmında da değinildiği üzere, popülist siyaset üzerine yapılan akademik çalışmalar genellikle “sağ popülist” siyasetler üzerinden yapılmaktadır. Bu sebeple diğer siyasi ideolojilerin de popülist siyaset açısından analiz edildiği çalışmaların gerçekleştirilmesi literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abts, K. ve Rummens, S. (2007). Populism Versus Democracy. *Political Studies*, 2(55), 405-424.
Ağaoğulları, M. A.; Zabcı, F. Ç ve Ergün, R. (2005). *Kral – Devletten Ulus – Devlete*. İstanbul: İmge Kitapevi Yayınları.

- Altunoğlu, M. (2018). 24 Haziran Seçimlerinde MHP. *SETA Analiz*, 0(244), 7-22.
- Arpacı, I. (2020). Seçkin Siyaset Bağlamında Bir 28 Şubat Analizi. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), 187-203.
- Arslan, A. (2004). Türk İktidar Seçkinleri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 0(3), 1-14.
- Baki, E. (2016). Türkiye’de Merkez Sağ İdeolojisini Siyasal Hareket Üzerinden Temellendirme Denemesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 191–222.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Canovan, M. (1981). *Populism*. Londra: Junction Books.
- Demirel, T. (2004). *Adalet Partisi: İdeoloji ve Politika*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dornbusch, R. (1992). *The Macroeconomics of Populism in Latin America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Duygun, F. (1996). Batı’da Devlet Anlayışı ve Anayasa Fikrinin Seyri. *Akademya Dergisi*, 0(1), 0-0.
- Germani, G. (1978). *Authoritarianism, Fascism and National Populism*. New Brunswick: NJ, Transaction Books.
- Fairclough, N. ve Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. (Ed. Teun Van Dijk). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* İçinde (s. 258- 284). London: Sage.
- Kaltwasser, C.R. (2014). Latin American Populism: Some Conceptual and Normative Lessons. *Constellations*, 21(4), 494–504.
- Karaömeroğlu, M. A (2011). *Tek Parti Döneminde Halkçılık. Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce: Kemalizm*, (2.Cilt). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Laclau, E. (2000). *Evensellik, Kimlik ve Özgürleşme*. İstanbul: Birikim Kitapları.
- Laclau, E. (2005). *On Populist Reason*. London: Verso.
- Laclau, E. ve Mouffe, C. (2008). *Hegemonya ve Sosyalist Strateji*, (Çeviren: A. Kardam). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Meny, Y. ve Surel, Y. (2002). *The Constitutive Ambiguity of Populism, Democracies and the Populist Challenge*. New York: Palgrave Macmillan.
- Mills, W. C. (1974). *İktidar Seçkinleri*, (Çeviren: Ü. Oskay). Ankara: Bilgi Yayınları.
- Morgan, L.H.(1994).*Eski Toplum I-II*,(Çeviren.Ü.Oskay).İstanbul: Payel Yayınevi.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*. 39(4), 541-563.
- Mudde, C. (2007). *The Populist Radical Right in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mudde, C. ve Kaltwasser, C. R. (2015) Vox Populi or Vox Masculini? Populism and Gender in Northern Europe and South America. *Patterns of Prejudice*, 49(1–2), 16–36.
- Mudde, C. ve Kaltwasser, C. R. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Müller, J. W. (2017). *Popülizm Nedir?*, (Çeviren: O. Yıldız). İstanbul: İletişim.
- Özel Özcan, M. S. ve Sarıcaoğlu, M. E. (2020). Avrupa’nın Değişimi Karşısında Osmanlı İmparatorluğu ve Milli Burjuvaziye Giden Süreç. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(10/1), 37-52.
- Purvis, T. ve Hunt, A (2014). Söylem, İdeoloji, Söylem, İdeoloji, Söylem, İdeoloji, (Çeviren: S. Coşar). *Moment Dergi*, 1(1), 9-36.
- Rousseau, Jean – J. (1994). *Toplum Sözleşmesi*, (Çeviren: V. Günyol). İstanbul: Adam Yayınları.
- Stavrakakis, Y. ve Katsambekis, G. (2014). Left- Wing Populism in the European Periphery: The Case of SYRIZA. *Journal of Political Ideologies*, 19(2), 119–142.
- Sözen, E. (1999). *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi, Güç Ve Refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Taggart, P. (2004). *Popülizm*, (Çeviren: B.Yıldırım). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Teziç, E. (2006). *Anayasa Hukuku*. İstanbul: Beta.
- Tunaya, T. Z. (2016). *Türkiye’de Siyasal Gelişmeler (1876-1938): Kanun-ı Esasi ve Meşrutiyet Dönemi*, (4. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Wodak, R.; De Cillia, R.; Reisigl, M. ve Liebhart, K. (2009). *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: Edinburgh University.
- Wodak, R. ve Meyer, M. (2009). Critical Discourse Analyses: History, Agenda, Theory and Methodology. (Ed: Ruth Wodak ve Michael Meyer). *Methods of Critical Discourse Analyses* İçinde (s. 1- 33). London: Sage.

-
- Wodak, R. (2013). ‘Anything Goes’ – The Haiderization of Europe. (Ed: R. Wodak, M. Khosravini & B. Mral). *Right-Wing Populism in Europe: Politics and Discourse* içinde (s. 23-38). London: Bloomsbury.
- Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: Sage.
- Worsley, P. (1969). *The Concept of Populism*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Yetkin, B. (2016). Popülizmin Gölgesinde Siyaset ve Siyasal İletişimi Anlamak. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(3), 68–82.
- Yüksek Seçim Kurulu (YSK) (2018). Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları, <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018CB416D.pdf> adresinden 12.01.2021 tarihinde erişildi.
- Cumhuriyet Gazetesi. (2018). 23 Mayıs 2018-23 Haziran 2018 sayıları.
- Hürriyet Gazetesi. (2018). 23 Mayıs 2018-23 Haziran 2018 sayıları.
- Türkiye Gazetesi. (2018). 23 Mayıs 2018-23 Haziran 2018 sayıları.
-